Citace záznamu

Ondřej Jakubec, Lucia Krajčírová, Jana Waisserová, Státní zámek Kratochvíle, pokoj Petra Voka z Rožmberka („Pokoj Jeho Milosti páně“), *Renesanční a manýristické štukatérství v Čechách a na Moravě* (online databáze), https://stuky.upce.cz/node/952, vyhledáno 25. 4. 2024.

Kratochvíle, zámek, pokoj Petra Voka z Rožmberka (Jana Waisserová 2022)

Státní zámek Kratochvíle, pokoj Petra Voka z Rožmberka („Pokoj Jeho Milosti páně“)

Číslo záznamu: 952

Bližší určení díla: figurální a dekorativní štuková výzdoba sálu

Památkově chráněno, č. úskp: 42162/3-3707

Umístění: sál v 1. patře, východní část

Datace: 1589-1590

Anotace

Štukové dekorace rožmberské vily Kratochvíle, vzniklé kolem roku 1590, představují jedinečný doklad komplexní interiérové dekorace pozdně renesančního příležitostného sídla. Odráží nejen vysoký umělecký standard, propojení s architekturou i dalšími uměleckými druhy, zvl. malbami, ale především vyjadřují vysoké nároky stavebníka – Viléma z Rožmberka, nejvyššího purkrabího Českého království (†1592). Štukové dekorace signoval Antonio Melana ze severoitalského Arogna (†1594?). Částečně polychromované a zlacené dekorace prošly komplexním restaurováním v letech 2006–2009.

Abstract

The stucco decorations of the Rosenbergs' villa Kratochvíle, created around 1590, represent a unique example of the complex interior decoration of a late Renaissance country house. They not only reflect the high artistic standard, the connection with architecture and other art forms, especially paintings, but above all they express the high demands of the builder - Vilém of Rosenberg, the highest purgrave of the Bohemian Kingdom (†1592). The stucco decorations were signed by Antonio Melana from Arogno in northern Italy (†1594?). The partially polychrome and gilded decorations were restored in 2006-2009.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Jihočeský kraj	Prachatice (okres)	Netolice	Netolice

Ulice, čp. / č. o.	GPS
Petrův Dvůr 5	49.059019903273, 14.168243408203

Technika štuku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
Modelovaný, vytlačovaný a otiskovaný štuk, bez polychromie a zlacení, na obraze nad krbem je v hloubce modelací a rýh zřetelné šedé zabarvení (linky) pravděpodobně způsobené kovanými železnými modelovacími nástroji.	Základ tvoří hrubší jádro z vápenné malty s tmavším okrovým zabarvením a nižším obsahem vápna. Modelační čistě vápenný štuk (intonaco) má bělavý až našedlý tón. Pojivem jádrové i intonacové hmoty je čisté nedolomitizované vápno původem z krystalického vápence. V jádrové omítce s říčním pískem se nachází, kromě velmi malých úlomků dřeva, uhlí a cihly, také jílové minerály a železné okuje. Ve hmotě vápna se nacházejí poměrně velké pojivové částice (2–5 mm) a nedopaly v podobě krystalického vápence. Převládající složkou plniva jsou kalcitová zrna, tedy různé druhy drcených mramorů a vápenců, jak čistých tak dolomitických. Plnivo je extrémně jemné, tříděné do velikosti zrn do 1 mm a s velkým podílem prachových částic (kolem 0,05 mm) a jemnou frakcí železných okují. Vysokou pevnost způsobuje kromě výpalu z mramoru také vysoký podíl pojivové složky. V jádrové omítce se pohybuje v poměru 1 : 2 (pojivo : plnivo), v bílé štukové hmotě je poměr až 1 : 1.	bez úprav (stávající stav) Na povrchu je doložený tenký bílý nátěr, může pocházet ze zatažení povrchu štuku vodou či vápenným mlékem.	Původní stav s druhotnými zásahy

Uměleckohistorický popis

Dle inventářů z přelomu 16. a 17. století sloužil pokoj Petru Vokovi z Rožmberka jako ložnice. Stejný účel měla místnost bezpochyby jako centrální prostor *„appartamentu“* i v předcházejícím období, kdy jej využívala patrně Polyxena z Rožmberka (rodem z Pernštejna). Též štuková výzdoba, i když v mírně redukované verzi, následuje v pojetí i vzhledu předcházející místnost. I zde se koncentruje na plochy shodně stlačené valené klenby. Program doplňují dva specifické výjevy: Lukrécie a alegorie *Paupertas* (chudoby) – muže, jehož okřídlenou paži směřující k nebesům tíží závaží ve druhé ruce. Vzorem pro tento výjev, jenž byl namalován i na ohradní zdi kolem vily či na fasádě zámku v Českém Krumlově, byla rytina z emblematické knihy Andrease Alciatiho, kde postava ukazuje, jak může být hmotný nedostatek překážkou pro povznesení i velkého ducha. Čtyři protějškové lunety vyplňují drobnější medailony s personifikacemi ročních období. Ve středu klenby jsou zobrazeni amorci s nataženými luky, které doprovázejí vodní ptáci (snad volavky, ibisové či jeřábi). Štukovou dekoraci doplňuje ještě rozměrná liviovská scéna vojevůdce Scipiona, opět dle grafické předlohy Josta Ammana.
Poměrně záhadným reliéfem je obdélný štukový nástavec krbu. Ukazuje drastickou scénu muže vrhajícího za přítomnosti jiné mužské postavy těla dětí do ohně. Tato bizarní a šokující scéna je mírně odlišná autorským rukopisem od reliéfů kleneb, nicméně lze zvážit její časovou souvislost. Ikonografie se snad odvolává na římské představy o barbarských praktikách Kartaginců během punských válek, jak o tom podávají svědectví nejen někteří starověcí a později i křesťanští historikové. Např. řecký historik Diodoros Siculus psal o tom, jak Kartaginci obětovali svému hlavnímu bohu Ba’al Hammonovi (v řecké translaci Saturnovi) zápalné dětské oběti. Tuto praxi zmiňoval také v případě válek Kartaginců se syrakuským tyranským králem Agathoclem. Obdobné rituály jsou popisovány i v Bibli, kde se uvádí tyto praktiky Kananejských (Féničanů), tedy zakladatelů Kartága. Jisté odůvodnění tohoto motivu na Kratochvíli snad může souviset s tím, že zmíněná práce Diodora Sicula byla zastoupena v rožmberské knihovně.

Historické zásahy / opravy

1952–1953: očištění od nátěrů a nespecifikované restaurování (Alois Kabeš, Rudolf Tintěra)
1958–1960: restaurování spočívalo ve stabilizaci statických poruch a ve východní části též v odstraňování a izolování skvrn prosáklých od zatékání do krovu (Vladislav Turský, Karel Čermák, Miroslav Kolář)
2006–2009: projekt "Renesance renesance" – restaurování všech interiérů vily, revize doplňků figurálních částí dle grafických předloh (Jan Brabec, Kateřina Krhánková, Jana Waisserová, Martin Zmeškal, ad.)

Literatura

Václav Bůžek – Ondřej Jakubec, *Kratochvíle posledních Rožmberků*, Praha 2012.
Milena Hajná, *Zámek Kratochvíle*, České Budějovice 2011.
Ondřej Jakubec, Kratochvíle, in: Michal Konečný (ed.), *Na věčnou paměť, pro slávu a vážnost. Renesanční aristokratická sídla v Čechách a na Moravě ve správě Národního památkového ústavu*, Kroměříž 2017, s. 307–331.
Ondřej Jakubec, The Villa Kratochvíle in Bohemia. Imagery, Senses and Meaning in Vilém of Rožmberk´s Aristocratic Hunting Lodge, in: Barbara Arciszewska (ed.), *The Early Modern Villa. Senses and Perceptions versus Materiality*, Warsaw 2017, s. 155–170.
Petr Kindlmann, Nově nalezené předlohy ke štukům a nástěnných malbám vily Kratochvíle, *Památky jižních Čech* 4, 2013, s. 63–80.
Jarmila Krčálová, *Renesanční stavby Baldassara Maggiho v Čechách a na Moravě*, Praha 1986, s. 30–39.
Jana Zapletalová, Štukatér Antonio Melana a migrace umělců z Arogna, *Zprávy památkové péče* 80, 2020, č. 3–4, s. 271–281.

Autoři záznamu

Ondřej Jakubec, Lucia Krajčírová, Jana Waisserová

Datum poslední změny

15.5.2023

Fotodokumentace současného stavu

Kratochvíle, zámek, pokoj Petra Voka z Rožmberka , detail (Jana Waisserová, 2022)

Kratochvíle, zámek, pokoj Petra Voka z Rožmberka , detail (Jana Waisserová, 2022)

Kratochvíle, zámek, pokoj Petra Voka z Rožmberka, detail (Jana Waisserová, 2022)

Kratochvíle, zámek, pokoj Petra Voka z Rožmberka, detail (Jana Waisserová, 2022)

Kratochvíle, zámek, pokoj Petra Voka z Rožmberka, detail (Jana Waisserová, 2022)

Kratochvíle, zámek, pokoj Petra Voka z Rožmberka, detail (Jana Waisserová, 2022)